

บทที่ 6

ศตวรรษที่ 18 รสนิยมกับอัจฉริยะ

ศตวรรษที่ 18 รสนิยมกับความอัจฉริยะ

เรื่องรสนิยม ถือเป็นปัญหาขบถยอดสำหรับนักปรัชญาศิลปะ และนักสุนทรียศาสตร์ ในศตวรรษที่ 18 การคาดคะเนความจริงในศิลปะ หลักปรัชญาศิลปะและพื้นฐานแห่งการตัดสินทางสุนทรียะ รวมทั้งการตัดสินเรื่องรสนิยมในศตวรรษที่ 18 นับเป็นเรื่องที่มีความสมบูรณ์และมีอิทธิพลมากสำหรับนักสุนทรียศาสตร์ มีประเด็นปัญหาสำคัญ ๆ ที่ได้หยิบยกขึ้นเพื่อพิจารณา รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่ได้มีการทดสอบที่เกิดจากการสนทนากันถึงความดีเลิศในการวิจารณ์หรือรสนิยม ความพยายามครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อแสดงเหตุผลในการจินตนาการ และเอาการจินตนาการมาใช้แทนที่ การแปลความหมายศิลปะแบบลือเลือน การรวมกันด้วยแรงบันดาลใจโดยอาศัยพื้นฐานตามธรรมชาติ รวมทั้งการแยกเอาความเชื่อมั่นในเรื่องตัวกลางออกจากการคาดคะเนความจริง เป็นเช่นเดียวกับการอธิบายความหมายเพื่อกระบวนการของศิลปะ การเปิดเผยตัวเองออกมาของทฤษฎีเก่าแก่ที่กล่าวด้วยเรื่องของอัจฉริยะใหม่ ๆ และความพยายามแต่ละฝ่าย ต่างก็มีมูลฐานแห่งการคาดคะเนแบบคลาสสิกทั้งสิ้น ผู้ครุ่นคิดปัญหาเรื่องรสนิยมและความเป็นอัจฉริยะจึงมีมูลฐานที่ลึกซึ้งยิ่ง

กระแสแห่งหนึ่งการคาดคะเนความจริงอันหลากหลายนี้ ต่างก็มุ่งประเด็นไปหาผลงานของคานท์ เรื่อง *The Critique of Judgment* ทั้งสิ้น ผลงานของคานท์ชิ้นนี้เองได้วางระบบปัญหาเรื่องรสนิยมความเป็นอัจฉริยะ ภาวะแห่งการสร้างสรรค์และจินตนาการไว้อย่างกว้างขวาง

บทความทางวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ที่ออกมาในสมัยหลัง ๆ ต่างก็เกี่ยวข้องกับหัวข้อเรื่องรสนิยม และข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในศตวรรษที่ 18 นักเขียนบทความเหล่านี้ต่างก็มีวิธีการและมีข้อวินิจฉัยต่างกันไปตามสภาพภูมิประเทศที่ตนอาศัยอยู่ และอาชีพที่ตนดำเนินการอยู่ในช่วงนี้ วอลแตร์ (Voltaire-1694-1778) เป็นนักเขียนที่น่าสนใจมากที่สุด ในฐานะที่เป็นมนุษย์แห่งปัญญาสากล ผลงานที่เขียนของวอลแตร์ มีขอบเขตการศึกษาเรื่องธาตุต่าง ๆ ในปรัชญาของนิวตัน (Newton) ซึ่งได้เผชิญหน้าและต่อต้านความเชื่อถือโชคลางและการยึดติดคัมภีร์ (dogmatism) แบบเดียวกับฮิวม์ (Hume) ที่เป็นนักปรัชญาวิมตินิยมของอังกฤษ

การตัดสินคุณค่าเชิงวิจารณ์และการตัดสินรสนิยม

ในหมู่นักศึกษาวิชาสุนทรียศาสตร์ มีปัญหาเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ที่ได้ยกขึ้นในศตวรรษที่ 18 ระหว่างผู้แสดงการวิจารณ์กับผู้สนับสนุน (advocate) รสนิยม ในเรื่องนี้มีพื้นฐานที่สำคัญ ๆ คือ ศิลปะการวิจารณ์ที่เป็นจริงโดยอัตโนมัติและผลต่าง ๆ ที่สมเหตุสมผล ต่างเป็นสิ่งเชื่อถือได้ทั้งในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ แสดงถึงความยอมรับนักวิจารณ์และคุณภาพผลงานของเขาด้วย

นักวิจารณ์จำนวนมาก ที่สืบทอดมรดกทางความคิดตามระบบเหตุผลที่สืบทอดกันมา ต่างก็หันไปหาผลงานเรื่อง *The Poetics* ของ อริสโตเติล และประกาศการวิจารณ์ว่า เป็นต้นฉบับที่ถูกต้องมีความประณีตบรรจงและเป็นแบบแห่งการวิเคราะห์ นั่นแหละคือศิลปะเพื่อการปฏิบัติด้วยความชำนาญ แต่นักวิจารณ์และการวิจารณ์เหล่านั้นจำต้องวิ่งลงไปในทะเลหลวงที่เต็มไปด้วยพายุ ในจำนวนกระแสแห่งความคิดหลายหลากนั้น ก็มีนักปรัชญาแห่งศตวรรษที่มีความคิดแยก ๆ กันอยู่ ได้จัดศิลปะให้อยู่ในการทดสอบทางการวิจารณ์และตัดสินจากประเด็นความเห็นด้วยการสนับสนุนของคณิศรนิยม เดวิด ฮิวม์ ได้เข้าถึงการวิจารณ์จากจุดทรรศนะของวิมตินิยม (scepticism) ประจักษ์นิยม (empiricism) ส่วน อิมมานูเอล ค้านท์ เป็นนักปรัชญาเชิงวิจารณ์ โดยการแสวงหาพื้นฐานที่เป็นต้นกำเนิดในการตัดสิน ผลแห่งความพยายามของท่านเหล่านี้และท่านอื่น ๆ ที่มีทรรศนะในทำนองเดียวกัน กลายเป็นความโน้มเอียงที่เจริญเติบโตขึ้น เพื่อขจัดพวกนักวิจารณ์ที่ไร้รสนิยมแห่งคุณค่าให้ออกไปจากวิชาสุนทรียศาสตร์ และยกเอาคนที่รสนิยมขึ้นไปไว้ในสถานะแห่งความยอมรับนับถือในการคาดคะเนความจริงทางสุนทรีย์

ทั้งฮิวม์ และค้านท์ ต่างไม่เห็นด้วยกับการด่วนสรุปเอาว่า การวิจารณ์คือศิลปะ ค้านท์เห็นด้วยกับฮิวม์ที่ได้เลือกข้อสังเกตเกี่ยวกับการวิจารณ์ ที่นักปรัชญาชาวสกอตได้รับมาจากอริสโตเติล ในเรื่อง *Nicomachean Ethics* ที่ว่า เป็นความจริงที่ว่าไม่มีความพึงพอใจใด ๆ เป็นผลผลิตของศิลปะที่เกิดขึ้นเพียงพอโดยธรรมชาติ ทั้งไม่มีพฤติกรรมแห่งศิลปะใด ๆ อื่นอีกด้วย นอกจากความสามารถที่จะตอบสนองได้เท่านั้น อริสโตเติลเสริมอีกว่า ในเรื่องนั้น ศิลปะของคนผลิตน้ำหอมและคนปรุงอาหารก็จะถูกตัดสินเอาว่าเป็นศิลปะของความพึงพอใจด้วย ความสนใจในการวิจารณ์ และผู้วิจารณ์ในผลงานเรื่อง *The Sceptic* ฮิวม์ได้เปลี่ยนรูปสิ่งที่อริสโตเติลกล่าวไว้ที่เกี่ยวกับศิลปะแห่งการวิจารณ์ว่า นักวิจารณ์สามารถแสดงเหตุผลและคัดค้านได้มีมนวลกว่าพวกคนปรุงอาหารและคนผลิตน้ำหอมเพราะแบบเช่นเดียวกันนี้ ระหว่างมนุษยชาติเป็นสิ่งไม่อาจขัดขวางได้ แต่ก็มีหลากหลายที่น่าพิจารณาในความรู้สึกในใจเรื่องความงาม และค่าต่าง ๆ

ด้วยการชี้แจงเหตุผลนี้เอง ฮิวม์จึงเห็นว่า ความงามและค่านั้นเป็นเพียงสิ่งประกอบสัมพัทธ์อย่างหนึ่งเท่านั้น แต่ด้านที่อ้างเอาข้อสังเกตของฮิวม์มาเป็นข้อพิสูจน์เกี่ยวกับนักวิจารณ์ว่า นักวิจารณ์ทุกคนสามารถให้เหตุผลที่นิ่มนวลได้มากกว่าคนปรุงอาหาร แต่กระนั้นก็ตาม ชะตากรรมก็ยังรอคอยพวกเขาอยู่ พวกเขาไม่อาจหวังการตัดสินใจพื้นฐานของการตัดสินนี้จากกำลังแห่งข้อพิสูจน์ทั้งหลายได้

เรื่องสำคัญที่น่าพิจารณาก็คือว่า การวิจารณ์นั้นไม่น่าไว้ใจและควรให้วิธีทดสอบนักเขียนเกี่ยวกับเรื่องรสนิยมเป็นจำนวนมากในศตวรรษที่ 18 มิได้ประณามภารกิจของตนต่ำไป สิ่งที่ต้องเกี่ยวข้องกับมิใช่เพียงการแทนที่นักวิจารณ์จากจุดศูนย์กลางที่เขาได้ยึดถืออยู่ตั้งแต่สมัยของอริสโตเติล แต่ก็ต้องการพิจารณาการสนิยมที่เป็นบทบาทอย่างชัดเจน เพื่อแสดงในทางกลับกันในผลงานวิจารณ์เล่มที่ 3 (The Critique of Judgement) Kant ได้แสดงคำตอบไว้ซึ่งเป็นวิธีที่จะเข้าถึงสุนทรียศาสตร์อย่างเป็นระบบ ในผลงานเล่มนี้ คานท์ได้แสวงหาวิธีจัดเตรียมพื้นฐานเพื่อการตัดสินรสนิยมที่สมเหตุสมผลสากล อันเป็นพื้นฐานที่เหลือในผลสะท้อนของเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของความพึงพอใจและความเจ็บปวดของเขาเอง ตามข้อยืนยันนี้ สิ่งที่จะต้องปฏิบัติและกฎเกณฑ์ทุกชนิดเป็นสิ่งถูกปฏิเสธ คานท์ให้เหตุผลว่า ความลงรอยกันแบบสากลอาจถูกยกให้สำหรับคนทุกคน เป็นประเด็นที่ไม่แตกต่างไปจากประเด็นที่พวกนักวิจารณ์ได้สร้างขึ้น อนึ่ง คานท์ได้แสวงหาเพื่อยกเอาการตัดสินรสนิยมขึ้น มิใช่เฉพาะในฐานะเป็นสิ่งมีอยู่ก่อนและเป็นสิ่งจำเป็นเท่านั้น แต่ยังเป็นอติวิสัยด้วย และเรื่องนี้เองโดยข้อเท็จจริงแล้วก็ค้ำกัน (สวนทาง) กับสิ่งที่นักวิจารณ์ส่วนมากแสวงหา คานท์เขียนไว้ว่า การตัดสินของคนอื่น ๆ ที่ไม่น่าชอบใจเราที่จริงแล้วอาจทำให้เราพินิจพิเคราะห์ตัวเราเองด้วยความระมัดระวังอย่างถูกต้องด้วย แต่มันก็ไม่อาจให้เรามั่นใจในความไม่ถูกต้องได้

คานท์ไม่สนใจที่จะให้เหตุผลว่า การตัดสินศิลปะและความงามโดยธรรมชาติเป็นสภาวะวิสัย ซึ่งก็ไม่มี ความมั่นใจดังที่เขาเป็นอยู่ว่าการตัดสินรสนิยมมิใช่เรื่องของมโนภาพ เขาเชื่อว่าคนมีรสนิยมสามารถยก (เหมา) เอาการตัดสินที่เขาทำให้เป็นเพื่อนคนอื่น ๆ ทั้งปวงด้วยความมั่นใจ มิใช่บนพื้นฐานทางประจักษ์ดังที่ Edmund Burke เชื่อ อันจะชักจูงเอาคนจำนวนร้อยให้เห็นด้วยว่า วัตถุที่ปรากฏอยู่เป็นสิ่งสวยงาม แต่ก็มักอยู่บนพื้นฐานว่า การตัดสินรสนิยมเป็นการแสดงร่วมระหว่างกันที่ประสานกลมกลืนของอินทรีย์สัมผัสต่าง ๆ ในความเข้าใจและจินตนาการโดยเฉพาะอินทรีย์สามารถเหล่านั้นเองเป็นบูรณาการแห่งการกำหนดรู้ทั้งหมด เพราะฉะนั้น คานท์จึงชี้แจงเหตุผลว่าคนทั้ง

หมดยุคจัดการตัดสินรสนิยมว่าเป็นเรื่องสมเหตุสมผลอย่างสากล

ลัทธิวิมตินิยม (Skepticism) ของฮิวม์ ก็มีการถล่มด้วย เขาให้เหตุผลว่ามีคำที่ใช้อยู่ในทุกภาษาที่รับคำนิยามเข้ามาและคนอื่น ๆ สรรเสริญเขาเชื่อว่า เมื่อนักวิจารณ์เข้าถึงรายละเอียดความเป็นเอกฉันท์อันเหมาะสมก็สูญสลาย ทราบเท่าที่นักวิจารณ์ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกันอยู่ คำนั้นก็มีความเห็นไม่แตกต่างไปจากฮิวม์ คือการยืนยันตามข้อเท็จจริงว่า ความหลากหลายในเรื่องรสนิยมเป็นเรื่องชัดเจนแก่ผู้ค้นคว้าโดยปราศจากความระมัดระวัง และจะยังคงเป็นความจริงที่สำคัญมากกว่าในอาการที่ปรากฏ คำที่ได้กระตุ้นความสำคัญในประสบการณ์ของเขาโดยให้เหตุผลว่า หากจะมีใครอ่านบทประพันธ์ของเขาให้ข้าพเจ้าฟัง หรือนำข้าพเจ้าไปดูละครที่ทุกคนพูดและแสดงไม่อาจทำให้รสนิยมของข้าพเจ้ารู้เรื่องได้ แล้วปล่อยให้เขายังคงเป็นนักวิจารณ์เก่าแก่ที่มีชื่อเสียงในเรื่องรสนิยมต่อไป พร้อมกับกฎเกณฑ์ที่มากมายทั้งหมดที่พวกเขาวางไว้ เสมือนกับเป็นข้อพิสูจน์ความงามของบทประพันธ์ของตน ปล่อยให้ข้อความที่ไม่น่าพอใจนั้นเป็นไปตามกฎแห่งความงามสมบูรณ์ ไม่ต้องรับฟังเหตุผลใด ๆ เพื่อขัดแย้งเหตุผลในเรื่องนั้นอีก โดยที่เห็นเหตุผลว่ากฎของนักวิจารณ์เหล่านั้นผิดพลาด อย่างน้อยที่สุดก็ปราศจากความหมายสำคัญ จึงควรปล่อยให้การตัดสินนั้นเป็นไปตามข้อพิสูจน์ในจิตที่มีคุณสมบัตินั้น

คำที่ได้เปรียบเทียบกับไว้ชัดเจนระหว่างประสบการณ์ของการลิ้มรสอาหารหรือเหล้าไวน์ กับประสบการณ์ในการตัดสินความงาม ในวิธีการนี้ได้เสนอแนะปัญหาว่า เขาได้พิสูจน์รสอาหารด้วยลิ้นและเพดานปากของเขาเอง จึงได้ละเลยการตัดสินตามข้อเท็จจริงที่เป็นเครื่องตัดสินมาตรฐานคือคำที่ได้ตัดสินประสบการณ์นี้ตามหลักสากล แต่เขาก็รู้อย่างชัดเจนว่า ข้อเปรียบเทียบระหว่างรสนิยมหรืออาหาร หรือเหล้าไวน์ กับเรื่องของการตัดสินรสนิยม เป็นเพียงข้ออุปมาเท่านั้น เหมือนกับการแสดงตัวอย่างของดอกทิวลิป หรือดอกกุหลาบนั่นเอง เพราะจะต้องยืนยันได้ในจินตนาการเสมือนกับว่ามันมีได้มีเป็นจริง ๆ ในตัวมันเอง หากแต่เรารู้สึกโดยแสดงผลว่า “ดอกทิวลิปทั้งเป็นสิ่งสวยงาม” คำที่จึงเชื่อว่า เขารู้สึกพึงพอใจในประสบการณ์ทางสุนทรีย์นั้นก็คือ มันเป็นความพึงพอใจของเขาเอง

อนึ่ง พลังทางประวัติศาสตร์ก็มีผลกระทบต่อความเปลี่ยนแปลง การวิเคราะห์วิจารณ์เพื่อการคาดคะเนความจริงเรื่องรสนิยม อย่างน่าสนใจ ดังที่ได้มีการแสดงไว้ในความเรียงที่ทรงคุณค่าและให้ความรู้แปลก ๆ ดังที่ สปีนการ์นด์ (Joel Spingard) ได้ทดสอบการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ตามความหมายของจุดหมายในการผลิตในรอบศตวรรษ โดยที่เห็นว่าทฤษฎีศิลปะ

ของ เบนเนตโต โครเซ่ เป็นเรื่องของการแสดงออก นี่เองทำให้เราพอใจที่จะเลือกส่วนของงานเขียนของเขา เสมือนกับการปลดปล่อยแสงสว่างในแหล่งกำเนิดของมโนภาพเรื่องรสนิยมแห่งศตวรรษที่ 18 แล้วหันกลับไปหานักเขียนที่สนับสนุนเรื่องของตนเอง สปีนการ์นัต ให้เหตุผลว่า หากเราถามปัญหาว่า จินตกริพยายามแสดงอะไร และได้แสดงสิ่งนั้นอย่างไร? ก็มีเพียงคำตอบที่น่าพอใจที่จะฟังบรรลู่ถึงได้ หากนักวิจารณ์มีเวลาเพียงชั่วขณะหนึ่งในอำนาจประเสริฐที่จะร่วมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้สร้าง นั่นก็หมายความว่า นักวิจารณ์ไม่เพียงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับผู้สร้าง นั่นก็หมายความว่า นักวิจารณ์ไม่เพียงแต่อาศัยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในการวิจารณ์มาเป็นประเด็นสำหรับตัดสินคุณค่าในผลงาน แต่เขาจะต้องอาศัยประสบการณ์แห่งจิตวิญญาณของตนที่เข้าถึงความหมายของคุณค่านั้นมาเป็นหลักการตัดสินด้วย นั่นคือโดยความเป็นจริงแล้ว เหตุผลในหลักการไม่อาจใช้ตัดสินคุณค่าแห่งผลงานของอารมณ์และการจินตนาการ รวมทั้งการบังดาลใจของศิลปินได้เลยไม่ว่าในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

สปีนการ์นัตได้เขียนไว้ได้ด้วยว่า การแพร่ขยายไปอย่างกว้างขวางของเรื่อง The Poetics ของอริสโตเติล ได้กลายเป็นจุดรวมทางความคิดในการพัฒนาทฤษฎีของพวกจินตกริ รวมทั้งการเตรียมมาตรฐานแห่งการตัดสินเชิงวิจารณ์ด้วย ผลก็คือ ได้ศูนย์รวมแห่งหลักคำสอนที่เรียกว่า บทประพันธ์ของยุคฟื้นฟู (Renaissance Poetics) นั่นเอง

การที่จะลงความเห็นเป็นข้อสรุปของสปีนการ์นัตเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลง วิธีการใช้ถ้อยคำใหม่ที่บัญญัติขึ้นเพื่อประดับประดาองค์คิดใหม่ ๆ ที่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงความน่าสนใจจากเรื่องในวรรณกรรม เป็นไปเพื่ออารมณ์และอินทรีย์สัมผัสของจิตใจที่สร้างสรรค์ เพราะดังที่ได้คิดมาก่อนแล้วว่า หากเราพยายามตอบปัญหาในประเด็นที่ว่า จินตกริพยายามแสดงออกซึ่งอะไรและเขาได้แสดงมันออกอย่างไร อาจมีคำตอบเฉพาะถ้าหากนักวิจารณ์เป็นคนเดียวกันกับผู้สร้างรสนิยม จะต้องผลิตงานศิลปะชิ้นใหม่ภายในตัวมันเองเพื่อจะได้เข้าใจและตัดสินศิลปะนั้นได้ และเมื่อการตัดสินทางสุนทรีย์กลายเป็นไม่มีอะไรมากหรือน้อยไปกว่าศิลปะที่สร้างสรรค์ตัวมันเองแล้ว หัวใจของการวิจารณ์ก็กลายเป็นการไม่จำแนกชั้น แต่จะเป็นภาวะแห่งการสร้างสรรคไปเสีย

สปีนการ์นัตเชื่อว่าเรื่องนี้มีความหมายอย่างเดียวกับความอัจฉริยะกับรสนิยม จึงเรียกว่า การได้บรรลู่ขั้นสุดท้ายของความคิดสมัยใหม่ในเรื่องศิลปะ แล้วเราก็จะมาถึงความอัจฉริยะในปรัชญาศิลปะต่อไป ความอัจฉริยะไม่ใช่หมายถึงแต่เพียงว่าอินทรีย์สัมผัสที่สร้างสรรค์เท่านั้น แต่ยังหมายถึง

พลังแห่งการแสดงตัวตนซึ่งเราทุกคนต่างก็มีส่วนแบ่งในขีดขั้นต่าง ๆ กัน ด้วยอาศัยรสนิยมนี้เองที่เราหมายถึงพลังแห่งการเห็นและการเข้าใจ พร้อมทั้งมีความชื่นชมยินดีในการแสดงตนออกของคนอื่น ๆ เป็นพลังที่เราทุกคนจะต้องมีส่วนแบ่งในเครื่องวัด หรือไม่มีศิลปะใดจะเป็นที่เข้าใจได้ กล่าวคือ เราเป็นอัจฉริยะกันทุกคน คือทุกคนต่างก็มีรสนิยมกันทั้งนั้น

ที่จริงแล้ว มันก็เป็นเรื่องแจ่มแจ้งอยู่แล้ว นักวิจารณ์ในศตวรรษที่ 18 ยอมรับกันว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องของธรรมชาติ คือเป็นไปเอง ได้แก่เป็นผลของการไม่ถือตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ และยังสามารถมีความปรารถนาดีที่จะประยุกต์คำต่าง ๆ ใช้อย่างอิสระจนเกินไป พร้อม ๆ กัน เรื่องที่เซอร์วิลเลียม เทมเบิล อธิบายไว้ไม่ใช่เฉพาะคำประพันธ์เท่านั้น แต่ยังเป็นเรื่องมโนภาพในรสนิยมอีกด้วย มิใช่นักวิจารณ์แต่เก่าก่อนทุกคนหรอกที่ละเลยทระศนะของอริสโตเติล พร้อมทั้งกฎเกณฑ์ต่าง ๆ แห่งการวิจารณ์ด้วย เบน จอห์นสัน (Ben Johnson) ได้แสดงแนวทางแห่งความคิดที่เหมาะสมไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว นักแสดงละครเชื่อว่า อริสโตเติล เป็นนักวิจารณ์คนแรกที่รอบคอบและตัดสินถูกต้องที่สุด มิใช่แต่เท่านั้น ยังเป็นนักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดที่โลกเคยมีมา แม็ซาร์ล กิลตัน (Charlss Gilldon) ก็ได้เคยเขียนไว้ในเรื่อง *The Complete Art of Poetry* (1718) ว่า อริสโตเติลเป็นคนหนึ่งในบรรดานักปรัชญาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดซึ่งเคยมีในโลก แต่ในขณะที่ยึดถือแบบในสิ่งที่เขาแสดงกฎแห่งศิลปะนั้น อริสโตเติลก็ได้ให้กฎอะไรไว้เลย ดังที่ผู้ออกกฎหมายทั้งหลายได้บัญญัติกฎหมายของพวกเขาเอง โดยปราศจากเหตุผลอื่นใดมากไปกว่าเจตจำนงของเขา ทุกสิ่งที่เขาดำเนินงานต่อไปก็ลงรอยกันได้กับเหตุผลซึ่งวาดออกมาจากความรู้สึกสำนึกตามธรรมชาติของมนุษย์นั่นเอง โดยที่เชื่อว่า เหตุผลต่าง ๆ นั้นก็คือกฎของธรรมชาติซึ่งแสดงกิจกรรมและเปลี่ยนแปลงได้เสมอ และเป็นสิ่งยังความมีอยู่ตลอดกาลนิรันดร์ นี้แหละคือ ทฤษฎีของอริสโตเติลที่ว่าด้วยการวิจารณ์ซึ่งได้เพิ่มกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มากขึ้น แต่ตามทระศนะของอริสโตเติลมีสิ่งที่น่าสังเกตอยู่ก็คือ เขาได้ตักเตือนมนุษย์ไว้อย่างงดงาม เพื่อใช้ศิลปะเหมือนกับเป็นแบบในเรื่องรสนิยมนั่นเอง

อริสโตเติลกล่าวว่า การขาดความเอื้ออาทรในตัวมนุษย์ผู้งดงามก็คือ การขาดรสนิยมนั่นเอง หรือความสนใจที่มีอยู่คาดคั้นที่ต้องลงทุนลงแรงไปกับเรื่องเล็กน้อยที่ไร้สาระสำคัญ เป็นการเปิดเผยให้เห็นความไร้รสนิยมด้วย ซึ่งโดยปกติในวิสัยแห่งจิตสำนึกแล เมฆ ชีวิตทั้งชีวิตดูจะวุ่นวายและท่วมท้นทั้งเวลาและความคิดไปในสิ่งไร้สาระ ทั้งนี้ก็เพราะไม่รู้ว่าอะไรเป็นสาระและไม่เป็นสาระที่แท้จริงนั่นเอง พฤติกรรมแห่งชีวิตในทุกกระบวนการ จึงเป็นไปตามอำนาจแห่งความครอบงำของความอยากและความปรารถนาของตนเอง ความโน้มเอียงทางความคิดและเหตุผลก็อยู่ใน

อำนาจแห่งความครอบงำนี้ด้วย ในเรื่องจริยศาสตร์ (The Ethics) อริสโตเติล เปรียบเทียบศิลปินกับบุคคลผู้มั่งคั่งไว้ ก็มีใช้หลักการเดิมของเขาที่พวกนักเขียนในศตวรรษที่ 18 ดำเนินรอยตามแต่ที่จริง จะเป็นหลักเดิมความคิดของเพลโตและลองจินุสมากกว่า ทั้งนี้ ก็เพื่อปลดปล่อยให้ศิลปินกับผู้ตัดสินศิลปินเป็นอิสระจากกฎเกณฑ์บังคับของศิลปินนั่นเอง แต่นักคิดเป็นจำนวนมากในระยะต่อมาดำเนินไปเสียไกล แต่ก็ยังผูกพันอยู่กับการพิจารณาถึงเสรีภาพจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ด้วยการบันดาลใจพร้อม ๆ กับนักปราชญ์ผู้ได้รับการบันดาลใจซึ่งก็เป็นคุณค่าที่แสดงให้เห็นว่า พื้นฐานทฤษฎีเรื่องรสนิยม นั้น เพลโตได้ให้พื้นฐานไว้ในเรื่อง The Ion และ Symposium ส่วน ลองจินุสก็แสดงไว้ในเรื่อง de sublimitate ทำให้เกิดมีประเด็นที่จะต้องพิจารณาได้ 2 ประเด็น คือ

1. เป็นการกระทบถึงทฤษฎีของเพลโต และลองจินุส
2. เป็นความพยายามของพวกนักทฤษฎีในศตวรรษที่ 18 ที่พยายามจัดหาสิ่งแทนเรื่องรสนิยม

แต่ระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่พวกเขาได้ละทิ้งไปก็คือ ได้ละเลยการวิจารณ์ในฐานะที่เป็นแก่นของปรัชญาศิลปะด้วย

แดเนียล เวบบ์ (Daniel Webb) ได้ให้ข้อสังเกตในเรื่องความงามของบทประพันธ์ มีนักเขียนได้แสดงความหมายทฤษฎีของจินตกริผู้ได้รับการบันดาลใจแบบเพลโตเพื่อการวิจารณ์ เวบบ์ กล่าวว่า นักวิจารณ์ปราศจากอิสรภาพ อาจทำอะไรได้ไม่มากไปกว่าผู้รับรู้และสะท้อนแสงแห่งความรู้ในสิ่งที่จินตกริก่อกำเนิด เพลโตก็เขียนไว้ด้วยว่า จินตกริ เมื่อนั่งลงบนโต๊ะสามขาของความครุ่นคิด (The muse) แล้ว ก็ไม่อยู่ในเหตุผลอันถูกต้องของตน เหมือนกับน้ำพุที่ไหลเข้าออกได้อย่างเสรีจะนั้น และก็มีอยู่เสมอที่เขาถูกบังคับให้ขัดแย้งกับตนเอง ทั้ง ๆ ที่ไม่อาจบอกได้ว่าจะมีความจริงในสิ่งสิ่งหนึ่งมากกว่าในอีกสิ่งหนึ่ง ที่เขาได้กล่าวไว้มากกว่าในสิ่งอื่นหรือไม่ก็ตาม ซึ่งเรื่องนี้ก็เป็นทรรศนะของเพลโตเช่นเดียวกันที่ว่า ไม่มีใครจะบรรลุมการบันดาลใจด้วยความฉลาดหลักแหลมของตน และนั่นเป็นเพียงความเคยชินที่จะกำหนดให้แปลความหมายเป็นคนตัดสินการบันดาลใจจริง ๆ ได้ การแสดงความหมาย เหมือนกับจะเป็นพยานหลักฐานที่ปรากฏชัด เมื่อมาถึงการพิจารณาของคนอัจฉริยะผู้ได้รับการบันดาลใจ ก็ถือว่า คนผู้ได้รับการบันดาลใจนั้นเป็นผู้สร้างสรรค์และเป็นผู้ก่อกำเนิด แต่ผู้ตัดสินและนักวิจารณ์มิใช่เพียงแต่ขาดไปในภาวะก่อกำเนิดเท่านั้น แต่ยังเป็นที่ยังสงสัยลังเลใจด้วยว่า ผลผลิตต่าง ๆ ของภาวะการก่อกำเนิดนั้นเป็นสิ่งเอื้ออำนวยต่อการตัดสินหรือการวิจารณ์ของตนหรือไม่ แต่ก็เป็นเรื่องชัดแจ้งอยู่แล้วว่า หากจินตกริ

ไม่รู้ว่า จริง ๆ แล้ว เขากำลังพูดความจริงหรือความเท็จ และก็มีอยู่เสมอที่เกิดความขัดแย้งในตัวเอง ในขณะที่นักวิจารณ์ดำเนินกิจกรรมของตนไปตามข้ออ้างและข้อสรุปที่เป็นหลักหรือเป็นรอง แต่ในเรื่องนี้ก็มีขอบเขตที่พิจารณาได้ทั้งสองแง่ในสุนทรียศาสตร์ ซึ่งก็เกี่ยวข้องไปถึงเรื่องที่จะต้องพิจารณาในการตีคุณค่าเรื่องรสนิยมและการวิจารณ์ด้วยในหมู่นักคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งจะได้ยกขึ้นพิจารณาเฉพาะที่เด่น ๆ คือ

เดวิด ฮิวม์ (David Hume 1711-1776)

เดวิด ฮิวม์ เป็นนักปรัชญาประสบการณ์นิยม ชาวสกอต เกิดที่เมือง เอดินเบอร์ก เข้าเรียนวิชากฎหมายที่มหาวิทยาลัยเอดินเบอร์ก ประกอบอาชีพเป็นทนายความในปี 1752 เป็นบรรณารักษ์ห้องสมุดสมาคมทนายความในปี 1756 เป็นเลขานุการสถานทูตประจำนครปารีส ในปี 1767 และได้เป็นเลขาธิการของรัฐ เป็นทั้งนักวิจารณ์และนักปรัชญา ได้เขียนตำราไว้มากที่สำคัญ ๆ คือ ตำราว่าด้วยธรรมชาติของมนุษย์ (A treatise of Human Nature 1739) เรียงความเรื่องศีลธรรมและการเมือง (Essays : Moral and Palitical 1742) การวิจัยเกี่ยวกับความเข้าใจของมนุษย์ (An Enquiry Concerning Human Understanding, 1784) และยังมีเรียงความเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ศีลธรรมและศาสนาอีกมาก

ส่วนในด้านวรรณคดีที่เกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียศาสตร์ ก็พิจารณาได้จาก ผลงานเขียนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์เหตุผลของความเข้าใจมนุษย์นั่นเอง ซึ่งได้ให้รายละเอียดที่อธิบายถึงการเกิดและการจับกลุ่มของมโนคติขึ้นเป็นความรู้ประเภทต่าง ๆ แนวทางแห่งความคิด ฮิวม์ยึดถือหลัก ภาวะแห่งสัญชาตญาณ ของเบอร์คเลย์ โดยขจัดพระเจ้าออกไปให้เหลืออยู่แต่ความนึกคิดของมนุษย์กับมโนคติของมนุษย์เท่านั้นที่จะเชื่อถือได้ว่าเป็นความจริง ส่วนอื่น ๆ ก็เป็นเรื่องของการสันนิษฐาน เช่น กฎของความเป็นเหตุและความสม่าเสมอของธรรมชาติ โดยเหตุนี้เอง ปรัชญาของฮิวม์จึงได้ชื่อว่า ประสบการณ์นิยมแบบวิมตินิยม

วรรณคดีด้านสุนทรียศาสตร์

ที่จริงแล้ว ฮิวม์ไม่ได้เขียนผลงานด้านสุนทรียศาสตร์หรือปรัชญาศิลปะไว้โดยตรงแต่ที่เราทราบวรรณคดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็โดยอาศัยความเรียงเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ เช่น Essays Moral, Political and Literary ซึ่งได้มีการจัดพิมพ์ขึ้นเป็นชุดในปี 1889 วรรณคดีในทางปรัชญาของ

อิวมันั้นมักเป็นมโนภาพนิยม (Conceptualism) มากกว่าที่จะเป็นจิตนิยม (Idealism) แต่ในการแปลความหมายมาเป็นสิ่งที่รู้ได้ในทางรูปธรรมก็เป็นเรื่องจิตนิยม

ในการพิจารณาผลงานแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษย์ อิวมันได้ขอให้พิจารณาผลงานทุกชนิดของสติปัญญาของมนุษย์ ก็จะพอใจในการมองเห็นอันสุขุมที่งดงามทีเดียว นั่นคือ เราจะพบผลิตภัณฑ์ที่สมบูรณ์ที่สุดก็ยังคงเกิดมาจากความคิดที่สมบูรณ์ที่สุด นั่นก็คือจิตใจโดยตรงนั่นเอง เราจะชื่นชมยินดีในขณะที่เราให้ความสรรเสริญเยินยอในความวิเศษงดงามของรูปปั้นที่สร้างได้สมสัดส่วนหรือในความเป็นระเบียบกลมกลืนของสิ่งประเสริฐ ในด้านวิชาการปั้นรูป ช่างปั้นก็ยังคงมีความคิดแล้วสร้างผลสะท้อนความงามในศิลปและสิ่งประดิษฐ์ชิ้นของเขาให้เราารู้ได้ จากกองสสารวัตถุที่ไร้รูปทรงซึ่งก็สามารถกลั่นกรองการแสดงออกและการได้สัดส่วนเช่นนั้นออกมาได้ ความงามในความคิดอันวิเศษนี้ รวมทั้งสติปัญญาที่เราจะต้องแสดงความชื่นชมยินดีในขณะที่มันเชื่อเชิญให้เราพิจารณาในความประพจน์ของเรา การประสานกลมกลืนความชื่นชมยินดี ความวิเศษมหัศจรรย์ของความรู้สึกในอารมณ์ รวมทั้งความงดงามมหาศาลของจิตใจ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสนใจที่ตีงามด้วย

อิวมัน ต้องการให้เปรียบเทียบผลงานของศิลปินกับผลงานของธรรมชาติ ผลงานด้านหนึ่งจะต้องเป็นจริงและอีกด้านหนึ่งจะต้องเป็นการลอกเลียนแบบ ศิลปินที่ใกล้เคียงที่สุดก็คือศิลปินที่เข้าถึงธรรมชาติ และที่มีความสมบูรณ์มากก็เป็นที่ได้รับความสำเร็จ แต่ในเรื่องนี้ก็ยังคงมีปัญหาอยู่ว่าการเข้าถึงที่ใกล้เคียงที่สุดนั้นกว้างสักเท่าไร และเราจะพิจารณาความแตกต่างระหว่างทั้งสองนี้ได้อย่างไร ศิลปินนั้นถ่ายแบบได้เฉพาะธรรมชาติในภายนอกเท่านั้น โดยละทิ้งธรรมชาติภายในและธรรมชาติอื่นรวมทั้งหลักการต่าง ๆ ที่น่าชื่นชมยินดีด้วย ในฐานะที่พันวิสัยแห่งการลอกเลียนแบบและอยู่เหนือความรู้เข้าใจของมัน ศิลปินลอกเลียนแบบได้เฉพาะผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของธรรมชาติเพียงชั่วขณะเท่านั้น หมดหวังที่จะเข้าถึงความงดงามและความสง่างามนั้น ซึ่งเป็นเรื่องน่าอัศจรรย์มากในผลงานชิ้นเอกอยู่ในผลงานที่เป็นต้นกำเนิดของตนได้แน่นอนทีเดียว ความสุขที่สมบูรณ์ที่สุดก็ต้องเกิดจากการพิจารณาของสิ่งที่สมบูรณ์ที่สุดด้วย แต่อะไรล่ะที่สมบูรณ์มากกว่าความงามและความดี และเราจะพบความงามได้ที่ไหนที่เสมอกันกับความงามของจักรวาล

อิวมัน ได้เปรียบเทียบนักวิจารณ์เท่ากับคนปรุงอาหารและคนปรุงน้ำหอม และก็ปฏิเสธทั้งสองในการวิจารณ์และรสนิยม คือการไม่เห็นด้วยและไม่ตกลงบางอย่างที่ได้ยืนยันแล้ว เป็นสิ่งเป็นไปได้ ในงานเขียนเรื่อง “มาตรฐานหรือรสนิยม” อิวมันได้ให้ข้อคิดว่า คำพูดและความ

ชำนาญซึ่งปฏิบัติเพื่อจัดการงานอย่างใดอย่างหนึ่งเป็นสิ่งที่ได้มาด้วยวิธีการในการตัดสินใจอย่างเดียวกัน ฮิวม์ยืนยันว่า เรื่องนี้เป็นสิ่งเป็นไปได้ แม้โดยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ในส่วนประกอบมิได้กำหนดไว้ตายตัว โดยความคิดเหตุผลที่มีอยู่ก่อน ทั้งมิใช่ข้อสรุปทางนามธรรมในความเข้าใจด้วย สิ่งที่เราเรียกว่าผลผลิตแห่งความฉลาดเฉียบแหลมที่ประเสริฐเป็นสิ่งอธิบายได้ตามความหมายของความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน พร้อมทั้งผลตอบสนองของส่วนต่าง ๆ เช่นเดียวกับจุดหมายหรือวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง ที่อาจคาดคิดได้ ในเรื่องนี้มีเหตุผลที่อ้างได้ว่าเป็นไปได้ที่นักวิจารณ์จะรับเอาความจริงแต่ก็เป็นไปได้ที่อาจมีข้อผิดพลาดด้วยความผิดพลาดต่าง ๆ ของเราเกิดขึ้นเพราะความคิดเหตุผลของเรา อาจไม่กว้างขวางพอที่จะเข้าใจถึงส่วนต่าง ๆ เหล่านี้ได้ทั้งหมด พร้อมกับที่จะเปรียบเทียบกับสิ่งอื่น ๆ ด้วย ในการที่จะรับรู้ความประสานกลมกลืนกันและความลงรอยเป็นแบบเดียวกันของภาวะรวมทั้งหมด เราก็อาจผิดพลาดได้เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะเราอาจเลิกสังเกตการที่จะรักษาจุดหมายหรือวัตถุประสงค์เพื่อผลงานที่เหมาะสมไว้ในทรรศนะของเราก็ได้ แต่เราจะต้องเป็นผู้สามารถตัดสินใจ วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้นั้นให้เป็นสิ่งจะยอมรับเพื่อวัตถุประสงค์อันจะเป็นที่ยอมรับกันได้กว้างไกลเท่าไรด้วย

เหตุผลของฮิวม์เป็นประจักษ์นิยมเสมอ ซึ่งจะต้องอยู่บนมูลฐานแห่งข้อเท็จจริง มิใช่เพียงอารมณ์รู้สึกอย่างเดียว เมื่อว่าโดยประจักษ์แล้ว เขาถือว่าความแตกต่างกันในขีดขั้นของความเห็นพ้องกันและการกล่าวโทษก็อาศัยอารมณ์ขั้นที่แตกต่างกันของแต่ละคนรวมทั้งกริยาอาการและความคิดเห็นที่แตกต่างกันแห่งยุคสมัยและประเทศที่อาศัย ฮิวม์ให้เหตุผลว่า อคติต่าง ๆ อาจมีแพร่หลายอยู่ชั่วระยะเวลาหนึ่งแต่ก็ไม่เคยสนับสนุนการแข่งขันใด ๆ เพื่อความเฉลียวฉลาดจริง ๆ เลย เขาแสดงเหตุผลให้กว้างไกลออกไปว่า หลักการต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องธรรมเนียมนั้นเป็นสิ่งสากลและไกล ๆ กับสิ่งสากลแต่ไม่ใช่โดยสิ้นเชิง กล่าวคือ เป็นเช่นเดียวกับทุกคน แต่ปัจเจกบุคคลทั้งหลายก็มีอวัยวะในการรับสัมผัสภายในไม่สมบูรณ์ พวกนี้จึงอาจวิจารณ์โดยปราศจากการปฏิบัติเพียงพอ

ผู้ศึกษาผลงานต่างก็ตระหนักรู้ถึงความฉลาดเฉียบแหลมในการคิดเหตุผลของฮิวม์ที่มีต่อบุคคลเหล่านี้และในเรื่องของหลักการอื่นที่ว่าด้วยการวิจารณ์ทางประจักษ์นิยม แต่โดยข้อเท็จจริงก็ควรสังเกตด้วยว่าลัทธิประจักษ์นิยมมีแพร่หลายอยู่อย่างไร ความงามมิใช่คุณภาพที่เป็นของวัตถุประสงค์ต่าง ๆ คนทั่วไปอาจเห็นด้วยในหลักการในการวิจารณ์โดยปริยาย แต่ไม่เห็นด้วยในกรณีเฉพาะในปัญหาที่ทำให้หลักการต่าง ๆ เป็นรูปเป็นร่างขึ้น การตัดสินใจเชิงวิจารณ์มิใช่เรื่องของข้อเท็จจริง แต่เป็นเรื่องของความรู้สึกอารมณ์และความรู้สึกในอารมณ์ก็เป็นส่วนบุคคลซึ่งมีการพักผ่อนได้

ความงามเป็นเครื่องหมายของความสัมพันธ์ระหว่างจิตกับวัตถุ การตัดสินใจวิจารณ์ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และสถานภาพของจิตด้วย

ฟีจู (Fray Benito Jeronimo Feijoo 1676 - 1764)

ประวัติ ฟีจู เป็นนักเขียนคนหนึ่งในบรรดานักเขียนวรรณกรรมเชิงวิจารณ์ของสเปนที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลมากที่สุด เกิดในจังหวัดโอเรนเซแห่งตระกูลขุนนางกาลิเซีย ในปี 1690 ได้เข้าศึกษาขั้นต้นในวัดซาโมส หลังจากศึกษาในศาลามันคา ในปี 1709 ได้ไปที่โอวีโด เพื่อใช้ชีวิตที่สงบในมหาวิทยาลัย โดยการเขียนและการวิจัยในเรื่องเทววิทยาและวรรณกรรม เป็นผู้เชี่ยวชาญรอบด้านและยังแสวงหาความรู้สากลอยู่เสมอ ได้เขียนผลงานไว้ทั้งในด้านการแพทย์ ปรัชญา ปรัชญาศิลปะ การวิจารณ์ เวทมนต์ ศาสนา เศรษฐศาสตร์ และการศึกษา เขาได้ต่อต้านความเชื่อถือผิด ๆ และความเคร่งครัดกวดขันการยึดถือคำสอนของสกอลาสติก

ฟีจู ยึดเอาลัทธิประจักษ์นิยม ซึ่งได้แสดงด้วยคำพูดว่าหากปราศจากประสบการณ์เสียแล้วก็ไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะศึกษาธรรมชาติ ทั้งไม่ว่าจะมีความรู้ในเรื่องธรรมชาติจริง ๆ การตัดสินใจต่าง ๆ ของนักประวัติศาสตร์ ข้อสรุปต่าง ๆ ของพวกนักปรัชญา รวมทั้งการสืบค้นหาความจริงของหลักการต่าง ๆ เป็นสิ่งพ้นวิสัยที่เข้าไปให้ถึงได้

ในผลงานเรียงความที่เขียนในเวลาต่อมา แสดงหลักการต่าง ๆ เป็นหลักฐานปรากฏชัดอยู่ ฟีจูได้แสวงหาที่จะปฏิเสธทฤษฎีที่มักสันนิษฐานความจริงอยู่เสมอว่าจะไม่มีการโต้แย้งระดมใด ๆ ได้ด้วย การแสวงหาพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อความแตกต่างกันในการตัดสินใจหลากหลายของมนุษย์ เขาเองมีความเห็นว่าศิลปนั้นมิใช่ทั้งการลอกเลียนแบบ ไม่ใช่เรื่องที่ขึ้นต่อกฎเกณฑ์ทั้งหลาย ศิลปที่ดีที่สุดคือ การสร้างสรรค์

ปรัชญาศิลปะ

ในบรรดานักปรัชญาศิลปะและนักสุนทรียศาสตร์ในศตวรรษที่ 18 ผลงานเขียนของ Feijoo เรื่อง The "I Know Not What" แสดงเหตุผลไว้เพียงพอมากในการสืบค้นหาเหตุผลในเรื่องความงาม ในผลงานเรื่องนี้ได้ให้ทฤษฎี การสืบค้นความจริงของหลักการทั้งหลายเป็นสิ่งเกินวิสัยหนทางที่จะเข้าถึงมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของความคิด และก็พบว่าหากปราศจากประสบการณ์เสียแล้วก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ที่จะศึกษาธรรมชาติทั้งที่จะได้รับความรู้เรื่องธรรมชาติจริง ๆ พิเศษยิ่งไปกว่านั้นอีกก็คือว่า บุคคลทั้งหลายมีความท้อแท้ใจกับความล้มเหลวของตนเอง ที่จะอธิบาย

ความงามชนิดที่ลึกลับซับซ้อนที่พวกเขาพบเห็นในผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ตามธรรมชาติและศิลปะ วิธีทางที่จะไปสู่การยืนยันอันไร้รูปแบบว่ามีสิ่งหนึ่งที่มีคำว่า “ข้าพเจ้า ไม่รู้ว่าเป็นอะไร” ซึ่งให้ความพึงพอใจ ให้ความปลื้มใจ ให้ความหลงใหลเคลิบเคลิ้ม หากคนเราได้คลุกคลีอยู่กับวลีนี้ก็จะพบความสุขพึงพอใจและประหลาดใจในตัวอาคาร และก็พบว่า ระหว่างปัญหาอื่น ๆ นั้นมีข้อควรสังเกตที่จะเป็นข้อยกเว้นในเรื่องกฎต่าง ๆ พวกเขาจะไม่พบทั้งคำพูดและความคิดที่ทำให้เหตุผลของตนในเรื่องนั้นพึงพอใจ และความงามนั่นเองก็อาจกระตุ้นเตือนสติปัญญาของตนตามสัดส่วนตามที่มันทำให้รสนิยมของเขาได้รับความเพลิดเพลินยินดี

คำว่า ข้าพเจ้า ไม่รู้ว่าเป็นอะไร นั้นได้ถูกนำไปใช้ในการอธิบายถึงความตระหนักเรื่องรสนิยม โดยไร้ความสามารถที่จะจำกัดความหมาย แต่จริง ๆ แล้ว Feijoo ถือว่า สำหรับวัตถุต่าง ๆ แล้ว ไม่มีข้อจำกัดที่จะใช้เป็นการตัดสินสิ่งทั้งหลาย คำนี้เป็นเพียงคำพูดที่นำมาใช้กับงานศิลปะ ในสิ่งที่ไม่ชอบใจ ฟิจู ได้พยายามค้นหาว่าสิ่งนี้คืออะไร ที่ทุกคนพูดว่าเป็นสิ่งที่รู้ไม่ได้ เขาได้ดำเนินการค้นหาเพื่อแบ่งแยกระหว่างวัตถุที่เข้าใจได้ง่าย ๆ กับวัตถุที่ลึกลับซับซ้อน จึงได้ดึงเอาข้อสรุปเก่าแก่ที่ผสมเอาวัตถุต่าง ๆ ที่อาจทำให้พึงพอใจ แม้โดยที่ไม่มีส่วนที่ทำให้รสนิยมน่าพึงพอใจก็ตาม ในเรื่องเหล่านี้เป็นการรับการอาศัยซึ่งกันและกันของส่วนต่าง ๆ ที่จัดความงามของวัตถุที่ปะปนกันอยู่ ความแตกต่างระหว่างความงามของส่วนประกอบกับของส่วนผสมรวมทั้งหมดก็ได้มีการพิจารณาอย่างเข้มงวด แม้ฟิจู จะยอมรับว่า ไม่มีสิ่งใดในโลกที่จะเป็นรสนิยมสำหรับคนทุกคนก็ตาม แต่เขาก็ให้เหตุผลว่าสัดส่วนต่าง ๆ ระหว่างวัตถุผสมกับอินทรีย์แห่งการรับรู้ อาจจัดร่องรอยไว้เพื่อความงามนั้น ทั้ง ๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงอยู่ว่า เป็นเรื่องอินทรีย์ต่าง ๆ ของมนุษย์ โดยเหตุนี้ รสนิยมจึงมีความแตกต่างกัน

มีสิ่งที่น่าสนใจคือ ฟิจูได้พบคำตอบต่อคำถามที่ว่าข้าพเจ้าไม่รู้ว่าเป็นอะไร ในคำว่า อะไร และทำไมด้วย ก็หมายความว่า ตัวเขาเองนั้น เขาไม่รู้ว่าเป็นอะไรที่ทำให้เขาพึงพอใจ หรือทำไม เหมือนกับที่มีต่อคำว่า อะไร ในน้ำเสียงที่ทำให้เขาพึงพอใจ ฟิจูเสนอแนะว่า มันเป็นที่น่าเสียงไพเราะหรืออาการของการส่งทอดกันมา จึงเลยมาถึงลักษณะนิสัยของปัจเจกบุคคลไปทันที เมื่อมาพูดถึงเสียงเพราะ ๆ ที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ และปัจเจกบุคคลก็ไม่เคยจำกัดความหมายได้ ชื่อต่าง ๆ ก็ไม่ได้อธิบายสาระสำคัญของปัจเจกบุคคลไว้เลยก็ยังไม่อยู่ แม้แต่การอธิบายเดี่ยว ๆ จะไม่เหมาะสมในเรื่องของคำพูดทุกเรื่อง บางลักษณะของความงามแห่งปัญหาที่อาจอธิบายความหมายได้ ที่ว่าข้าพเจ้าไม่รู้ว่าเป็นอะไรนั่นเอง อาจมีการอธิบายไปถึงแบบของ

ความงามแบบหนึ่งหรือแบบอื่น ๆ ได้ พิสูจน์ได้อธิบายถึงแบบ 3 แบบ เกี่ยวกับเรื่องที่เรารวบรวมเอาความงามไว้ทั้งหมด

เกี่ยวกับคำถามที่ว่า “ทำไม” ในความหมายของคำที่พูดว่า “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าคืออะไร” นั้น พิสูจน์ไปพูดถึงองค์ประกอบเกี่ยวกับสัดส่วน คือสัดส่วนที่ตรงกันและลงรอยกันได้ระหว่างวัตถุกับอินทรีย์ที่สามารถที่รับรู้ แต่คำว่า “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าคืออะไร” นั้น เป็นคำที่บ่งถึงคุณภาพส่วนปัจเจก สิ่งของสิ่งที่จะรับรู้ได้ โดยที่มีเหตุผลว่า คำ ๆ นี้มีปรากฏอยู่เสมอ ๆ ในวัตถุผสมทั้งหลายโดยหลักการแล้ว เพราะมีสัดส่วนมากมายที่แตกต่างกันไปจากสิ่งที่จำกัดที่เรารับรู้ได้นั่นเอง จึงมีความพยายามมากมายที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหา โดยการรวบรวมความหลากหลายทั้งหมดมารวมเป็นความงามอันหนึ่งเดียวและเป็นสาเหตุของการที่ต้องพูดคำว่า “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าคืออะไร” ด้วย

โดยปกติ เราก็เชื่อมั่นกันโดยประสบการณ์เกี่ยวกับเหตุผลทางจิตวิญญาณว่า กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เราใช้เกี่ยวกับการสร้างงานของศิลปินก็เปรียบเหมือนกับการสร้างอาคาร คือกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นจะไม่ปิดกั้นการมองเห็นสภาวะที่สูงขึ้นไปของศิลปินได้เลย การสร้างงานศิลปะเขาอาจรู้และรู้จักกฎเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นอย่างชัดเจน และสามารถทำได้ทุกสิ่งทุกอย่างตามกฎเกณฑ์ เขาอาจเป็นผู้ดำเนินตามกฎเกณฑ์ภายในจิตใจที่สูงกว่า หมายความว่า เราจำเป็นต้องพิจารณาด้วยว่า เดิมทีเดียวศิลปินที่สร้างสรรค์งานชั้นยอดเยี่ยมของโลกไว้ อาศัยประสบการณ์แห่งอารมณ์และความอัจฉริยะในตัวเขาอย่างชำนาญ ผลงานที่เขาสร้างสรรค์ขึ้นนั้น สำเร็จด้วยฝีมือที่ชำนาญพร้อมจึงงดงามเต็มไปด้วยความสมสัดส่วน มีความสมบูรณ์ในการแสดงออกทางอารมณ์ที่มุ่งจะแสดง มีความสงบเรียบง่าย พร้อมทั้งจะสนองตอบต่ออารมณ์ของผู้ดูได้ทุกเมื่อ และคนดูไม่ว่าในยุคไหน ๆ ต่างก็ยอมรับกันทั่วไป มีความเป็นอมตะอย่างแท้จริง ทั้ง ๆ ที่ตัวศิลปินผู้สร้างสรรค์เหล่านั้น ท่านอาจไม่รู้หรือไม่ได้ใส่ใจในกฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งทฤษฎีซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบันด้วยซ้ำไป เพราะกฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ เป็นจำนวนมากเกิดขึ้นภายหลังจากที่ท่านเหล่านั้นได้สูญเสียชีวิตไปแล้ว เป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญอยู่ว่า กฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ ในระยะหลัง เกิดขึ้นจากฝีมือของนักวิจารณ์ศิลปะ หรือไม่ก็อยู่ระบบของการศึกษาในรูปแบบของการถ่ายทอดในสถาบัน เป็นสำคัญ

ในประเด็นของปัญหาตัวเอง พิสูจน์ได้ดำเนินการพิจารณาปัญหาว่าด้วยภาวะแห่งการสร้างสรรค์ ศาสตราจารย์ในทางศิลปะมากท่านซึ่งไม่ใช่ศิลปินที่แท้จริงด้วยคุณสมบัติแห่งจิตวิญญาณ

ของศิลปิน แต่เป็นผู้ฉลาดและรอบรู้ในกฎเกณฑ์และทฤษฎีของการสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างเหลือ
ล้น ต่างก็ดำเนินโทษผู้คนที่ทำลายกฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ ทำให้ดูเหมือนว่า ตามทรรศนะ
ของนักปราชญ์เหล่านั้น ยึดถือเอากฎเกณฑ์และทฤษฎีต่าง ๆ เป็นสาระดีของงานศิลปะแต่จริง ๆ
แล้ว ศิลปินที่แท้จริงมีจิตวิญญาณที่จะถ่ายทอดอารมณ์อันลึกซึ้งออกมาเป็นความงาม ความดี
และความจริงให้ปรากฏแก่สายตาโลก โดยอาศัยสื่อแห่งศิลปะต่าง ๆ เป็นสะพานเชื่อมความรู้สึก
อารมณ์ระหว่างคนดูกับตัวเขาเอง ทั้งนี้ไม่ว่าจะโดยอาศัยการจินตนาการ หรือการบันดาลใจ หรือไม่
ก็ตาม พิสูจน์ได้หันกลับไปหาข้อเสนอที่น่าพิจารณาที่เก่าแก่คือเรื่องของการบินดาลใจ โดยที่เขียนไว้ว่า
มีงานเขียนเป็นความเรียงอยู่จำนวนหนึ่งที่ทำลายกฎเกณฑ์หนึ่งหรือกฎเกณฑ์อื่น ๆ ซึ่งก็ทำให้เรา
เกิดความพึงพอใจมาก แม้ในข้อความข้อเสนอเหล่านั้น ไม่ได้เดินไปตามกฎเกณฑ์ ทั้งนี้ก็โดย
พื้นฐานที่ว่าข้อสันนิษฐานธรรมดา ๆ ที่กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งสมบูรณ์นั้นที่จริงแล้ว ก็มีส่ว
ผิดพลาดอยู่ด้วย แต่การบินดาลใจที่สูงย่อมทำให้คนรับรู้ได้ว่าสัญชาตญาณและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อาจ
เป็นสิ่งอำนวยให้ในสภาพแวดล้อมบางสภาพ อย่างดนตรีที่ดีเลิศมิใช่ดำเนินการต่อต้านกฎเกณฑ์
ต่าง ๆ แต่เป็นเพียงต่อต้านกฎเกณฑ์ที่ถูกจำกัดไว้และที่เข้าใจผิดพลาดเท่านั้น

ด้วยเหตุผลนี้เอง จึงวินิจฉัยได้ว่า คำว่า “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าเป็นอะไรนั่นเอง” มิได้มีความ
หมายอะไรอื่นมากไปกว่าสิ่งที่จะถูกสร้างขึ้นตามความหมายศิลปะ แต่ศิลปะย่อมสูงกว่าเรื่องของ
กฎธรรมดา ๆ ข้อสังเกตที่มีความหมายในที่นี้ก็คือ ความแตกต่างระหว่างศิลปะก็มีวิจิตรศิลป์ พิสูจน์
ได้ทั้งเหตุแห่งการคาดคะเนความจริงใจที่จุดนี้คือได้อย่างถึงความเชื่อของเขาเกี่ยวกับความงาม
ทางจิตวิญญาณโดยได้เขียนไว้ว่าสิ่งสลบซับซ้อนดูเป็นสิ่งสวยงามเพราะมันแสดงความงามของ
จิตวิญญาณออกไป ความงามบนใบหน้าของคนเป็นความงามละมุนละไม น่ารักใคร่น่าปรารถนา
ซึ่งเป็นสิ่งปรากฏได้ โดยสัดส่วนต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับลักษณะรูปร่างหน้าตาที่มีขอบกรอบ
แต่พิสูจน์เชื่อว่าแหล่งกำเนิดลักษณะของคำ “ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าเป็นอะไร” นี้ ขึ้นอยู่กับคุณภาพต่าง ๆ
ที่ดีของจิตวิญญาณ

ในการเปลี่ยนความคิดจากคำว่าข้าพเจ้าไม่รู้ว่าเป็นอะไรมาเป็นวัตถุแห่งการแสวงหา ที่
อาจจำกัดความหมายโดยทางประจักษ์ในคำว่า “ความงามของจิตวิญญาณ” ก็เช่นเดียวกับ “ข้าพเจ้า
ไม่รู้ว่าเป็นอะไร” กับคำว่า “ความละมุนละไมที่น่าประหลาดใจที่อาจแสดงให้ปรากฏได้แม้โดย
อาศัยสัดส่วนต่าง ๆ ที่เหมาะสมของลักษณะรูปร่างหน้าตาที่เป็นขอบกรอบนั่นเอง แต่ก็เป็น
ข้อเท็จจริงที่ได้ละทิ้งวิธีการทางประจักษ์และนำประหลาดใจไปเสีย จึงมีปัญหาที่น่าสังเกต โดย

อาศัยความคิดสมัยโบราณของโซเครตีส และเพลโต กับวิธีการแก้ไขตามความหมายแห่งการ
บันดาลใจ แต่ก็มีคามหมายตามทฤษฎีว่าด้วยอัจฉริยภาพของมนุษย์อันเป็นแหล่งที่ปัญหาปรากฏใน
ความพยายามมากมายที่จะจำกัดความหมายผลงานของวิจิตรศิลป์ และเพื่อเป็นการสำรวจธรรมชาติ
ของประสบการณ์ที่มีอยู่ในวัตถุและเหตุการณ์หรือที่เปิดเผยคุณค่าทางสุนทรีย์ ดังที่พิจูเห็นเป็น
ปัญหาว่า มันทิวสวนทางคัดค้านกับทฤษฎีของฮิวม์ที่ว่า การปฏิบัติเพื่อความสำเร็จของงานอย่าง
ใดอย่างหนึ่งเป็นไปด้วยความคล่องตัวและความชำนาญ เมื่อว่าโดยการตัดสินคุณค่าแล้ว ก็เป็น
สิ่งบรรลุได้ด้วยวิธีการเดียวกันนั่นเอง โดยฮิวม์ให้เหตุผลว่า แม้กฎเกณฑ์ของการตกแต่งก็ได้มี
การกำหนดไว้ตายตัวด้วยอาศัยระบบการคิดเหตุผลที่มีอยู่เดิม ทั้งมีไชนามิธรรมที่จะเอื้ออำนวย
ให้เข้าใจ แต่ที่จริงแล้ว กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เรียบเรียงกันขึ้นก็เป็นข้อสังเกตพิจารณาทั่วไปที่เกี่ยวข้อง
กับสิ่งที่มีการค้นพบได้ทั่ว ๆ ไป เพื่อความเพิลิตเพิลินยินดีในทุกสถานที่และทุกยุคทุกสมัย อนึ่ง
หากพวกนักประพันธ์ที่ประมาทเลินเล่อหรือผิดปกติได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะไม่มีความพึงพอใจ
ด้วยการฝ่าฝืนกฎหรือระเบียบของตนเองแต่ทั้ง ๆ ที่เป็นการฝ่าฝืนกฎเหล่านี้ พวกเขาก็มีความงาม
อื่น ๆ อีกอันเป็นสิ่งเพิลิตเพิลินในการวิจารณ์ที่ถูกต้องด้วย ผลผลิตของอัจฉริยภาพก็อาศัยระดับ
ที่เป็นประจักษ์ตามทฤษฎีของพิจูนั่นเอง ฮิวม์ให้เหตุผลว่า ความพึงพอใจต่าง ๆ ที่มีได้คาด
หวังหรือมิได้คาดคิดเลยว่าจะได้รับ อาจเป็นสิ่งถูกกระตุ้นให้เกิดขึ้นได้ด้วยสิ่งที่อธิบายได้ด้วยคาม
หมายของความสัมพันธ์กันและกัน และการตอบสนองของส่วนต่าง ๆ เช่นเดียวกับจุดหมายหรือ
วัตถุประสงค์อย่างหนึ่งในเรื่องนี้อาจเป็นสิ่งคาดคิดได้ ในเรื่องนี้เราอาจผิดพลาดได้แต่ก็ไม่จำเป็นที่
จะละทิ้งวิธีการทางประจักษ์แม้จะเพื่อการวิจารณ์เรื่องผลผลิตต่าง ๆ แห่งความเป็นอัจฉริยที่
ประเสริฐก็ตาม

อนึ่ง วอลแตร์ (Francois Marie Voltaire 1694 - 1779) นักประพันธ์และนักปรัชญา
พร้อม ๆ กับเป็นนักปฏิรูปชาวฝรั่งเศส เห็นว่าตัวรสนิยมตนเองเป็นชื่อที่ใช้สำหรับผัสสะภายนอก
คือเป็นชื่อที่มีได้ให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบตามโอกาสได้ทุกภาษา การแปลความหมายรสนิยม
เชิงเปรียบเทียบนี้เองเป็นคำพูดที่เราใช้เพื่อแสดงสัญชาน (perception) แห่งความงามของเรา
รวมทั้งความผิดปกติหรือข้อบกพร่องในศิลปะซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลาย แต่วอลแตร์ก็ได้พอใจอยู่
กับความคิดที่ว่า รสนิยมจะถูกใช้ไปในเชิงเปรียบเทียบและไม่เต็มใจที่จะเชื่อด้วยว่า ความรู้สึก
ผัสสะตามธรรมดาว่าเป็นจริง คือเป็นเสมือนความรู้สึกผัสสะของเพดานลิ้นในปากที่คาดคะเน
ผลสะท้อนกลับนั่นเอง กล่าวคือเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นโดยฉับพลัน ก็เหมือนกับเพดาน ลิ้นในปากที่

สามารถปรุงรสสิ่งที่ดีได้ด้วยการรู้โดยอาศัยผัสสะอันงดงามและตั้งใจพร้อม ๆ กับปฏิเสธความขัดแย้งกับความเกลียดชังและความน่าสะอิดสะเอียน

วอลแตร์ได้ให้ข้อวินิจฉัยที่เฉียบคมว่าการมีความรู้สึกผัสสะเป็นสมมติฐานให้แก่สิ่งใดสิ่งหนึ่งมากกว่าเพียงเพื่อการรับรู้และมองเห็นอย่างละเอียดสุขุมด้วยความถูกต้องแม่นยำกล่าวคือ ความงามของผลงานหรือวัตถุอย่างใดอย่างหนึ่ง หมายความว่าความงามที่กล่าวนี้จะต้องเป็นสิ่งที่รู้สึกได้เช่นเดียวกับที่รับรู้ได้ จิตใจจะต้องได้รับสัมผัสและมีความชอบมันได้ด้วยอาการที่มีชีวิตชีวาและเต็มไปด้วยความรู้สึก นอกจากนี้เขายังเพิ่มเติมอีกว่าเพื่อประกอบรสนิยมที่แท้จริงขึ้น ความรู้สึกนี้จะต้องไม่เป็นความรู้สึกผัสสะที่คลุมเครือและสับสน แต่จะต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจด้วยทรรคนะที่แจ่มแจ้งชัดเจน คือเป็นการมองเห็นที่สุขุมรวดเร็วและเข้าใจชัดถึงคุณภาพหลากหลาย ตามความสัมพันธ์และความต่อเนื่องที่เข้ามาตามลำดับที่เราพิจารณา

จุดหมายในการแสดงเหตุผลมีทั้งเรื่องรสนิยมในฐานะเป็นความรู้สึกผัสสะธรรมดา ๆ และความรู้สึกต่าง ๆ ที่สับสนที่ปรัชญาเหตุผลนิยมได้สร้างขึ้นเป็นศูนย์รวมเพื่อการคาดคิดความจริงในศิลปะ

อเล็กซานเดอร์ เกราร์ด (Alexander Gerard 1728 - 1795) เป็นผู้เข้าใจเรื่องรสนิยมได้ชัดเจนที่สุดในการแสวงหาการวิเคราะห์ถึงความแปลกใหม่ในศิลปะที่การวิจารณ์และรสนิยมเกี่ยวข้องอยู่ในความเรียงเรื่อง *An Essay on Taste* (1759) เกราร์ด ได้แสดงความคิดเห็นอันเป็นเรื่องที่น่าสนใจยอมรับและพัฒนาขึ้นมาแทนการยอมรับของตน ความคิดเห็นของนักวิจารณ์ตามทรรคนะของฮิวม์ อาจเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์ของการวิจารณ์ได้ และพร้อมกับเป็นส่วนสำคัญของปรัชญาศิลปะและสุนทรียศาสตร์โดยที่ยืนยันว่า ขณะที่รสนิยมให้ความสำเร็จสุดท้ายแต่ัจฉริยภาพในตัวผู้เขียนหรือผู้ปฏิบัติ ดังนั้นรสนิยมจึงเป็นส่วนประกอบมูลฐานในลักษณะนิสัยของนักวิจารณ์ ความประณีตและความเที่ยงธรรมของรสนิยมเป็นสิ่งจำเป็น แต่ก็ยังไม่เพียงพอ นักวิจารณ์จะต้องไม่เพียงแต่รู้สึกเท่านั้น แต่ยังมี ความถูกต้องแม่นยำในการมองเห็นที่สุขุมอันจะทำให้บุคคล สามารถคิดสะท้อนผลกลับในความรู้สึกของตนอย่างชัดเจนแล้วอธิบายให้แก่คนอื่น ๆ ได้ด้วย

ในเรื่องนี้ ด้านที่เองจะประสบความล้มเหลวในการยึดถือและพัฒนาความเป็นไปได้ที่ว่าการวิจารณ์อาจเป็นสิ่งที่ได้มีการคิดที่ดีที่สุดเพื่อการประนอมความรู้สึกกับเหตุผลเข้าด้วยกัน คือการผสมผสานความรู้สึกเรื่องไฟของลองจินุส กับความเป็นไปของเหตุผลของอริสโตเติลเข้าด้วยกัน แต่เกราร์ดได้เสนอทฤษฎีเรื่องรสนิยมที่น่าเชื่อถือและเร้าอารมณ์โดยที่เชื่อว่า รสนิยมที่ดีนั้น

มิใช่เป็นพรสวรรค์ของธรรมชาติทั้งหมดทั้งมิใช่ผลของศิลปะโดยสิ้นเชิงด้วย แต่เป็นสิ่งที่ป็นต้นเหตุในพลังแห่งจิตใจที่จะเข้าร่วมกับความคิดทั้งหลาย และเป็นประสาทสัมผัสภายใน โดยการรวมเป็นเอกภาพของมัน จึงโน้มเอียงไปเพื่อสร้างรูปแบบและทำให้รสนิยมสมบูรณ์ รสนิยมมิใช่เครื่องแบบระหว่างคนในชาติที่แตกต่างกัน แต่ที่จริงรสนิยมกับการตัดสินใจรวมกันได้ในสัดส่วนที่แตกต่างกันมาก ๆ เกรราร์ดเขียนไว้ว่า คนคนหนึ่งรู้สึกสิ่งที่ให้ความพึงพอใจในขณะที่คนอื่น ๆ รู้สึกที่ควรก่อให้เกิดความเอิบอิมใจ หรือทำให้น่ารังเกียจ ทั้งนี้ก็โดยเชื่อว่าความรู้สึกผัสสะมีความไม่ผิดพลาดทางสัญชาตญาณชนิดหนึ่งในขณะที่การตัดสินใจบ่อยครั้งก็ทำการแก้ไขให้ความง่วงเวลาในการจินตนาการ เขาสังเกตเห็นด้วยความมั่นใจว่า การฝึกฝนสำคัญ ๆ ของคนเรามีได้มาจากผลงานต่าง ๆ อันเป็นอัจฉริยะที่อยู่ในสิ่งที่เขารู้สึก แต่ในขณะที่การตัดสินใจได้นำเราไปสู่ความสนุกเพลิดเพลินเป็นส่วนใหญ่ ก็เป็นความเพลิดเพลินในเชิงสติปัญญาซึ่งผลจากการค้นพบสาเหตุต่าง ๆ ในความรู้สึกอารมณ์ของตนด้วย

การแสดงเหตุผลเช่นนั้นเอง ที่ทำให้เกรราร์ดหันไปหาข้อเปรียบเทียบและข้อขัดแย้งระหว่างลองจินตกับอริสโตเติล ในประเด็นแรก อินทรีย์สัมผัสในภายในเป็นสิ่งละเอียดอ่อนอย่างวิจิตร แต่ในการตัดสินใจโดยอาศัยสิ่งดีนั้นไม่อยู่ในสัดส่วนเลย ลองจินตขยายความให้ศิษย์ของเขาเข้าใจโดยอาศัยปิตุอันเหลือล้นของตนเอง แต่ก็มีอธิบายเหตุผลเพื่อสร้างประสบการณ์นั้นโดยตรงหนึ่ง แม้อริสโตเติลเองก็ยืนยันว่าไม่มีความเยื่อใยใด ๆ เลย ในขณะที่เขาค้นพบ ก็ไม่มีความอบอุ่นของการจินตนาการ เพราะฉะนั้น เขาจึงมิได้ส่งทอดไปยังผู้อ่าน และยิ่งไปกว่านั้นอีก การตัดสินใจต่าง ๆ ของอริสโตเติลเป็นสิ่งที่มาจากความลึกซึ้งในความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งอีกทั้งยังเป็นความน่าเชื่อถือและความยุติธรรมด้วย

อนึ่ง เกรราร์ดก็พบความสำคัญในการวิจารณ์โดยที่เห็นว่า เป็นการสนับสนุนความถูกต้องตามเหตุผลในเรื่องรสนิยม ซึ่งก็เป็นทรรศนะหนึ่งที่ค่าน้ำที่ได้รับมาใช้ อำนาจการจัดการของนักวิจารณ์ช่วยปลุกเร้าความสนใจของเราและเป็นการเชิญชวนให้ต้องการเหตุผล พวกคนที่มีความเชื่อเสียมีประสบการณ์ต่างก็ถ่ายทอดคำแนะนำที่สำคัญ ๆ และยังสอนความยุติธรรมในการคิดอย่างเป็นผลดี โดยอธิบายถึงชนิดและขีดขั้นของความดีเลิศและความเสียหายด้วยการสอนให้เราารู้สิ่งที่เป็นคุณภาพในสิ่งต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อสิ่งที่พวกเรารู้สึกเป็นหนี่ความเพลิดเพลินหรือความน่ารังเกียจของเราเอง รวมทั้งสิ่งที่เป็นหลักการต่าง ๆ ในธรรมชาติของมนุษย์ผู้ผลิตมันขึ้นมาด้วย เกรราร์ดได้วางบรรทัดฐานให้นักวิจารณ์โดยเฉพาะหลักเรื่องรสนิยมรวมทั้งการตัดสินใจและอินทรีย์สัมผัสที่เป็นผลสะท้อน

ทั้งหมดด้วย ซึ่งยังไม่มีนักวิจารณ์คนใดจะเก็บรวมไว้ทั้งหมด นั่นก็คือ เรื่องวัฒนธรรม ความสามารถของอินทรีส์สัมผัส ความประณีตบรรจง ความถูกต้อง รวมทั้งสัดส่วนที่กำหนดของส่วนต่าง ๆ ของมันทั้งหมดในคุณภาพแห่งรสนิยมของเขา ทั้งลงจิงูส ดิโอนิซุส และอริสโตเติล ทุกคนต่างก็มีรสนิยมที่ตึงาม แต่คนแรกเป็นเลิศในด้านความสามารถแห่งอินทรีส์สัมผัส คนที่สองเป็นเลิศในทางความประณีตวิจิตรบรรจง และคนสุดท้ายเป็นเลิศในด้านความถูกต้องเหมาะสมและความกว้างไกล

ความนึกคิดเรื่องรสนิยมของเกราร์ดในฐานะเป็นการรวบรวมความสามารถรู้ได้ทางประสาทสัมผัสกับความประณีตบรรจงในแง่หนึ่งของความถูกต้องเหมาะสมกับความประณีตบรรจงอีกในแง่หนึ่งนั้น เป็นข้อสันนิษฐานของเบิร์ค (Edmund Burke 1729-1797) ที่ว่าจำนวนประชาชนที่น่าสนใจที่ชุมนุมอยู่ในห้องเดียวกันจะเห็นพ้องต้องกันว่าวัตถุสิ่งหนึ่งสวยงาม จึงยังเป็นข้อสรุปปัญหาของเกราร์ดที่สร้างขึ้นว่า ข้าพเจ้าไม่รู้ว่าคืออะไร ในสิ่งที่พอจะเข้าใจได้และพอจะแสดงให้เห็นจริงได้เป็นสิ่งประจักษ์แจ้งได้ ซึ่งก็มีรากฐานอยู่กับทฤษฎีว่าด้วยการร่วมกันของความคิดต่าง ๆ นั้นเอง ในขณะที่ค่านิยมรับการสำรวจปัญหาว่าด้วยธรรมชาติในการตัดสินโดยเฉพาะคือการตัดสินเรื่องรสนิยม เขาได้ทิ้งหลักที่มีมาภายหลังเพื่อหลักที่มีอยู่ก่อน การสำรวจปัญหาที่ผสมผสานกันของค่านิยมที่ยังคงมีอยู่เป็นประเด็นในการจัดพื้นฐานที่พอจะรู้ได้เพื่อรสนิยมในฐานะที่เป็นแก่นแท้ของมัน แต่ก็ยังเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นรสนิยมและความรู้สึกของผู้รับรู้แต่ละคนว่า จะต้องเป็นสิ่งถูกสงวนรักษาไว้ในกระบวนการ

ตามทรรศนะของค่านิยมแล้ว สิ่งอื่นใดก็ตาม หมายถึงการตัดสินรสนิยมนั่นเอง มิใช่เรื่องทางมโนภาพ ผลที่ตามมาก็คือเอกลักษณ์ของนักวิจารณ์ถูกละทิ้งไปในฐานะที่เป็นปัญหาข้อเสนอแบบสากล เช่นดอกกุหลาบทุกดอกสวยงามนั่นเอง แต่ค่านิยมที่ยังคงถือเอาความจริงของข้อเสนออยู่นั้นอยู่ว่า “ดอกกุหลาบดอกนี้ก็สวยงาม” ก็อาจเป็นที่ยอมรับได้ด้วยเช่นกัน การตัดสินรสนิยมนั้นเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งในเรื่องรูปแบบแห่งธรรมชาติ เช่นเดียวกับดอกกุหลาบและเราก็ถูกกำหนดให้รู้เรื่องมันโดยความพึงพอใจที่เราเป็นสุข แต่ความพึงพอใจนั้นมีสิ่งที่เราแสวงหา ยิ่งไปกว่านั้นความพึงพอใจนั้นเป็นสิ่งที่มีมาภายหลังกว่าการประสานอันกลมกลืนกันของอินทรีส์สามารถต่าง ๆ นั้นเองประสานกลมกลืนกัน กล่าวคือกิจกรรมนั้นคือความสัมพันธ์ที่มีหลักฐานมิใช่มโนภาพ และอินทรีส์สามารถต่าง ๆ ในความลงรอยกันและกันนั้นถูกนำเข้าไปในการแสดงบทบาทเป็นชีวิตชีวามากกว่าการรู้ตามธรรมดา อินทรีส์สามารถต่าง ๆ มีอยู่ในการแสดงบทบาทอิสระพร้อมด้วย

การอ้างอิงถึงการรู้ทั่ว ๆ ไปด้วย การจินตนาการก็รวมเอาสหัชญาณหลายอย่างเข้าด้วยกัน ความเข้าใจที่จัดเอกภาพของมโนภาพที่รวมสิ่งเป็นตัวแทนต่าง ๆ เป็นอันหนึ่งเดียว การตัดสินใจตัดสินรสนิยมก็เป็นสภาพแห่งจิตใจในสิ่งที่เรารู้สำนึกว่า ความสัมพันธ์ที่ประสานกลมกลืนของอินทรีย์สามารถต่าง ๆ นั้นเอง เป็นสิ่งที่สื่อทอดความหมายได้อย่างเป็นสากล แม้จะไม่ถูกสื่อทอดกันอย่างจำป็นก็ตาม

ในขณะที่ค้ำนั้พัฒนาทฤษฎีของตนนั้เอง ข้อความโดยสรุปที่แสดงนั้ก็เพียงพอที่จะแสดงให้เห็นแนวทางแห่งการพัฒนาความคิดทางเหตุผลของเขาได้ เป็นเรื่องชัดเจนอยู่ว่า เขาได้ตั้งเจตนาที่จะยกการตัดสินเรื่องรสนิยมให้เป็นสถานะอันหนึ่งเดียว เพราะมีจุดประสงค์ว่า เขาจะทิ้งการตัดสินที่เป็นแบบพิจารณาที่กำหนดในสิ่งสากลที่มีอยู่เพื่อจะพบสิ่งเฉพาะทั้งหลายได้ในด้านประสบการณ์ทางสุนทรีย์เล่า ก็มีส่วนเฉพาะทั้งหลาย เช่นการวาดภาพต่าง ๆ เครื่องหมายเป็นละลอกบนพื้นทรายใกล้ ๆ ทะเล เครื่องหมายรอยสักบนผิวหนัง ดอกกุหลาบต่าง ๆ นั้ ดอกทิวลิป อีกรั้สิ่งสากลก็จะต้องเป็นสิ่งที่ถูกพบด้วย นั้คือสิ่งสุนทรีย์ตามที่เราเห็น ค้ำนั้จำแนกชั้นการตัดสินเรื่องรสนิยมว่าเป็นภาพสะท้อนโดยเปรียบเทียบกับการพิจารณาที่กำหนด สิ่งสากลเพื่อจะถูกพบนั้น คือการตัดสินที่เป็นสากลเรื่องรสนิยมอันมีรากฐานอยู่กับสถานะที่เป็นการรับรู้ อันแตกต่างจากสถานะที่เราสร้างการตัดสินทางศีลธรรม ทางรตินิยม ทางจักรวาลวิทยา หรือหลักทางคณิตศาสตร์ การตัดสินรสนิยมเป็นการตัดสินสิ่งสิ่งเดียว นันคือมิได้ยืดขยายการตัดสินไปยังวัตถุต่าง ๆ แต่มุ่งไปยังตัวผู้กระทำการตัดสิน ณ จุดนี้เองที่เป็นการตัดสิน เพราะความสัมพันธ์ระหว่างกันของอินทรีย์สามารถในการจินตนาการและการเข้าใจเป็นศูนย์รวมในการรู้ทุกอย่าง เป็นสิ่งสืบเนื่องไปถึงคนทุกคน การตัดสินนั้นมิใช่ถูกสิ่งบังคับหรือถูกเรียกร้อง เราจึงลงข้อวินิจฉัยได้ว่า เราได้รับประสบการณ์แล้ว การตัดสินนั้นก็จะเป็เช่นเดียวกันสำหรับทุกคนนับตั้งแต่ทุกคนรู้นั้เอง

ผลงานวิจารณ์แรก ๆ ค้ำนั้แยกการตัดสินรสนิยมออกจากการตัดสินทั่ว ๆ ไป เช่น นันดี และนันให้ความเอิบอิมใจ เป็นต้น ไม่ต้องเข้าไปหารายละเอียดในความแตกต่างนี้ ก็เพียงพอที่จะชี้ให้เห็นว่าตามทฤษฎีของค้ำนั้แล้ว การตัดสินรสนิยมเป็นเพียงการตัดสินอิสระและไม่น่าแปลกใจอะไรเลย ที่ว่าไม่น่าแปลกใจก็เพราะเรามีความวิตกกังวลอยู่กับรูปจำลองหรือสิ่งแสดงตัวแทนต่าง ๆ และมีได้ครุ่นคิดกังวลอยู่ทั้งหมดกับความมีอยู่ของวัตถุ

ค้ำนั้ยืนยันว่า การตัดสินรสนิยมเป็นสิ่งไม่น่าแปลกใจเพราะเราให้ความสนใจในสิ่งที่มี

อยู่จริงนั้นว่า เป็นการปฏิเสธอย่างมั่นคงในความลงรอยกันของการลอกเลียนแบบในสุนทรียศาสตร์
ค่านักมิได้เกี่ยวข้องกับเรื่องของความแน่นอนและความไม่แน่นอนด้วยสิ่งที่ภาพพจน์แสดงตัว
ให้เป็นสาเหตุที่เป็นไปได้ ที่แท้จริงแล้ว มิใช่ความสัมพันธ์ภายในหรือภายนอกของวัตถุที่สวยงาม
ประกอบเป็นความคิดกังวลให้แก่เขาเลย แต่ค่านักก็มีเหตุผลที่ลึกซึ้งซึ่งมากที่จะชี้แจงถึงเสรีภาพใน
การตัดสินรสนิยมมากกว่า เพียงเป็นการปฏิเสธความสมเหตุสมผลของการลอกเลียนแบบ ลัทธิ
เพลโตใหม่และปรัชญาศิลปะของลองจินุสที่ได้ฟื้นฟูขึ้น ก็เติบโตขึ้นมาเป็นศูนย์กลางเพื่อการจินตนาการ
ในอาณาจักรแห่งศิลปะมากขึ้นเรื่อย ๆ ค่านักจึงสร้างการจินตนาการเป็นศูนย์กลางขึ้นเพื่อความ
สุนทรีย์ของตน แต่ก็มีใช้การจินตนาการที่เป็นไปตามอำเภอใจและมีได้มีการควบคุม การจินตนาการ
นี้เองปล่อยให้ศิลปะเปลี่ยนเรื่องราวที่มีอยู่ที่ธรรมชาติจัดสรรไว้ ลงไปเป็นธรรมชาติอื่น ๆ ได้ นั่นก็
คือการจินตนาการอย่างหนึ่งละ การจินตนาการนั้นเป็นธรรมชาติที่เป็นไปตามกฎเมื่อสิ่งที่การ
เปลี่ยนนั้นถูกสร้างขึ้น ในฐานะที่เป็นอินทรีย์สามารถในการผลิตของการรู้ตนเอง การจินตนาการ
นั้นจึงเป็นศูนย์ตัวแทนที่ทรงพลังเพื่อการสร้างสรรค์ หนึ่งในธรรมชาติรองที่เกิดขึ้นใหม่ก็คือ
ธรรมชาติที่มีอยู่นอกจากวัตถุที่ใช้ไปเพื่อมัน โดยอาศัยธรรมชาติที่มีอยู่เดิมนั่นเอง เราเป็นผู้ได้
รับอิสระจากกฎเกณฑ์แห่งการรวมของความคิดมากมายได้ แต่สำหรับค่านักแล้ว เสรีภาพในความรู
สึกผัสสะที่เต็มไปด้วยความหมายมากนั้นมิได้หมายถึงเสรีภาพจากกฎเกณฑ์ต่าง ๆ เลย แต่เป็น
เสรีภาพภายใต้กฎเกณฑ์ต่างหาก เมื่อว่าโดยผลแล้ว หลักการเรื่องรสนิยมในสิ่งที่ไม่มิมโนภาพแห่งวัตถุ
ที่มีอยู่เป็นพื้นฐานของการตัดสินนั้น สามารถประกอบอยู่เฉพาะในการรวมอยู่เป็นกฎของการ
จินตนาการเองเท่านั้น ทั้งนี้ก็อยู่ภายใต้เงื่อนไขต่าง ๆ ที่ทำให้สามารถเข้าใจได้ทั่วไป เพื่อความ
ก้าวหน้าจากสหัชญาณไปหามโนภาพต่าง ๆ ได้ เพราะฉะนั้น ตามทรรศนะของค่านัก รสนิยม
จึงกลายเป็นการตัดสินที่รวมเอาการจินตนาการให้อยู่ภายใต้ความเข้าใจ กล่าวคือ การจินตนาการ
ในเสรีภาพของมัน และเสรีภาพของความเข้าใจด้วยความสอดคล้องกันกับกฎของมัน

ด้วยเหตุผลของค่านัก และปลายศตวรรษที่ 18 นั้น ปัญหาเรื่องรสนิยมได้กลายเป็นสิ่ง
กำหนดให้รากฐานที่มั่นคงในเสรีภาพ แต่เสรีภาพนั้นก็ได้เป็นสิ่งกำหนดไว้ด้วยรากฐานอันมั่นคง
ในความสามารถทางสติปัญญา